

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

תוכן

- א. המחליף פרה בתמור וילדה וכן המוכר שפחתו וילדה זה אומר עד שלא מכרתי וזה אומר משלקחתי יחלוקו.....2
- ב. היו לו שני עבדים אחד גדול ואחד קטן וכן שתי שדות אחת גדולה ואחת קטנה הלוקח אומר גדול לקחתי והלה אומר איני יודע זכה בגדול.....2
- ג. המוכר אומר קטן מכרתי והלה אומר איני יודע אין לו אלא קטן זה אומר גדול וזה אומר קטן ישבע המוכר שהקטן מכר זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע יחלוקו.....3
- ד. בעומדת באגם שפחה נמי דקיימא בסימטא ונוקמא אחזקת דמרא קמא וליהוי אידך המוציא מחבירו עליו הראיה.....3
- ה. מה שטענו לא הודה לו ומה שהודה לו לא טענו.....4
- ו. ועוד הילך הוא.....5
- ז. אין נשבעין על העבדים.....7
- ח. זוקקין הנכסים שאין להן אחריות את הנכסים שיש להן אחריות לישבע עליהן.....7
- ט. טענו חטים והודה שעורים פטור.....8
- י. גזל בהמה והזקינה ... משלם כשעת הגזילה ... בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך. 10
- יא. המחליף פרה בתמור וילדה וכן המוכר שפחתו וילדה זה אומר ברשותי ילדה והלה שותק זכה בה זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע יחלוקו זה אומר ברשותי וזה אומר ברשותי ישבע המוכר שברשותו ילדה.....10
- יב. שכל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין.....12
- יג. יש דברים שהם כקרקע ואינן כקרקע ... עשר גפנים טעונות מסרתי לך והלה אומר אינן אלא חמש ר"מ מחייב ... ענבים העומדות ליבצר ... כבצורות דמיין.....12
- יד. המוכר זיתיו לעצים ועשו פחות מרביעית לסאה הרי אלו של בעל הזיתים עשו רביעית לסאה זה אומר זיתי גדלו וזה אומר ארצי גדלה יחלוקו.....15
- טו. שטף נהר זיתיו ונתנם לתוך שדה חבירו זה אומר זיתי גדלו וזה אומר ארצי גדלה יחלוקו 15
- טז. אי דאמר ליה קוץ לאלתר אפילו פחות מרביעית נמי לבעל הקרקע אי דאמר ליה כל אימת דבעית קוץ אפילו רביעית נמי לבעל זיתים.....16

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

דף ק.

א. המחליף פרה בחמור וילדה וכן המוכר שפחתו וילדה זה אומר עד שלא מכרתי וזה אומר משלקחתי יחלוקו

כבר התבאר במסכת ב"ק דף צו: שאם עשה קנין בפרה מעוברת¹ או בשפחה מעוברת², ולא נודע אם ילדה קודם הקנין והולד של מוכר, או לאחר הקנין והולד של לוקח³, אם הפרה ברשות מוכר⁴, אין הלוקח יכול להוציא ממנו, אפילו טוען ברי והמוכר טוען שמא, אא"כ יביא הלוקח ראיה בעדים שלאחר מכירה ילדה, ויש אומרים שאם הלוקח טוען ברי והמוכר שמא צריך המוכר לישיבע⁵.

ב. היו לו שני עבדים אחד גדול ואחד קטן וכן שתי שדות אחת גדולה ואחת קטנה הלוקח אומר גדול לקחתי והלה אומר איני יודע זכה בגדול

¹ שו"ע ונו"כ רכג א

² עי' במ"ז ריש סימן רכג ובאחרונים שם דאיירי שמכר לו פרה זו או שפחה זו, והיתה מעוברת, שאם ילדה קודם הקנין אין הלוקח זוכה בולד, ואם ילדה לאחר הקנין, זוכה הלוקח, עי' סימן רכ סעיף י ובמ"ש בזה בפרק יד, ועי' מחנ"א דיני דשלב"ל סימן ו. ואיירי בקנין שעשו בפרה ואין הפרה בפניהם, כגון בחליפין שוה בשוה, כמבואר בשו"ע שם שהחליף פרה בחמור, או קנין כסף בשפחה (שאם הפרה בפניהם או שעשו הקנין בגוף הפרה, הרי יודעים אימתי ילדה, ועי' מ"ז שהקשה דיתכן שבאמת יודעים ומכחישים זה את זה בברי וברי, ועי' נה"מ. ונראה פשוט דמצי לאוקמא גם בקנין סודר שמועיל גם בפרה וגם בשפחה, אלא אורחא דמילתא נקט.

³ בב"מ דף ק כתבו הראשונים, שבברי וברי או ברי ושמא, אף על גב דקיימא באגם ובסמטא, מוקמינן לה אחזקת מרא קמא. וכתבו הראשונים דלא קיי"ל כסומכוס, אלא כרבנן דאמרי המוציא מחבירו עליו הראיה, ולפי זה יש נ"מ ברשות דמאן קיימא, ואפילו עומדת באגם דליכא מוחזק השתא, מ"מ אזלינן בתר חזקת מרא קמא.

⁴ לכאורה עיקר החזקה היא לגבי הולד שעל זה אנו דנים, אלא שדרך הולד להיות עם הפרה ולכן נקט חזקה גבי פרה.

⁵ סמ"ע שם סק"א בדעת הרמב"ם, ומיישב בזה מ"ש ואם לא הביא ראיה, דקאי על תרי בבא דרישא, וצ"ע דפשיטא שאם טוען איני יודע אינו יכול לישיבע בנקיטת הפיץ, וגם לא מצינו שלהוציא ממוחזק ממש וגם חזקת מרא קמא שיתחייב שבועה בנקיטת הפיץ, ועי"כ צריך לומר דלאו בחדא מחתא קאמר, וא"כ מנין לו לדייק דקאי על עומדת ברשות מוכר כלל, ועי' מ"ז מה שהשיג על הסמ"ע, ועי' עוד להלן בדין שבועה זו.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

היו למוכר⁶ שני הפצים או שתי שדות אחת גדולה ואחת קטנה, הלוקח אומר גדולה קניתי והמוכר אומר קטנה מכרתי לך, על הלוקח להביא ראיה שקנה הגדול שהמוכר מוחזק בחזקת מרא קמא, או ישבע המוכר היסת שלא מכר אלא קטן⁷, ואם יש הודאה במקצת עפ"י טענתם, נשבע שבועת התורה⁸.

ג. המוכר אומר קטן מכרתי והלה אומר איני יודע אין לו

אלא קטן זה אומר גדול זה אומר קטן ישבע המוכר

שהקטן מכר זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע

יחלוקו

טוען הלוקח⁹ גדול קניתי והמוכר שותק, זוכה הלוקח בגדול דשתיקה כהודאה, ואם אומר המוכר איני יודע, על הלוקח להביא ראיה, או ישבע המוכר היסת שאינו יודע וזוכה הלוקח בקטן¹⁰.

ד. בעומדת באגם שפחה נמי דקיימא בסימטא ונוקמא

אחזקת דמרא קמא וליהוי אידך המוציא מחבירו עליו

הראיה

היתה הפרה עומדת באגם, או ברשות שאינה של שניהם, בין כששניהם טוענים ברי, ובין כשהלוקח טוען ברי והמוכר שמא, על הלוקח להביא ראיה

⁶ שו"ע ונו"כ שם ד

⁷ אבל שבועת התורה מדין מודה במקצת אין כאן, שהרי הילך הוא, ומה שטענו לא הודה לו, דשני גופים הם, ואם החפץ הנמכר הוא עבד או קרקע הרי אין נשבעים עליהם, אבל היסת בכל אופן חייב.

⁸ (כגון במטלטלין, או שתבעו עבד עם כסותו, כמבואר בסמ"ע שם), ואם הוא בעבדים וקרקעות אינו יכול להשביעו אלא ע"י גלגול, כמבואר בשו"ע ובסמ"ע שם.

⁹ שו"ע ונו"כ שם ה

¹⁰ וכתב הגר"א שהמחבר אזיל לשיטתו בסימן פה סעיף ז שבתבעו חטים והשיב איני יודע אם חטים או שעורים נשבע היסת שאינו יודע ומשלם לו שעורים, אבל לדעת הרמ"א שם שמדינא פטור אף מן השעורים, משום דמדלא תבעו שעורים יש לומר שמחל לו, ה"ה הכא אינו נוטל אף הקטן, ולעיל כשמכחיש בברי, לכו"ע אינו נוטל אף הקטן, עיין שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

שברשותו ילדה¹¹, ואם לא הביא ראייה צריך המוכר ליטע, אלא שבולד פרה נשבע שבועה חמורה בנקיטת הפיץ¹², אבל בשפחה שדינה כקרקע נשבע שבועת היסת¹³.

אם גם הלוקח טוען שמא, על הלוקח להביא ראייה¹⁴, ויש אומרים¹⁵ שא"צ המוכר ליטע, ויש אומרים¹⁶ דבשמא ושמא ועומדת באגם חולקים ביניהם. היה הלוקח מוחזק בולד, על המוכר להביא ראייה¹⁷. היה אחד מהם טוען ברי והשני שותק, זכה הטוען ברי בולד¹⁸.

ה. מה שטענו לא הודה לו ומה שהודה לו לא טענו

כבר התבאר לעיל דף ה. מדכתיב (שמות כב ה) אֲשֶׁר יֹאמֵר פִּי הוּא זֶה, תרי מיטעי¹⁹, הוא וזה, משמע דוקא, כלומר אינו חייב שבועה אלא כשיטעון כך כמו שהוא משמעות הפרשה, דהיינו שזה טוענו שנתן לו לשמור או בהלואה כסף או כלים, והוא משיבו על טענתו בהודאת מקצתה ואומר דבר זה מן הטענה הוא מה שנתת לי והשאר לא נתת לי, והיינו שההודאה היא ממין הטענה, לפיכך אמרו ז"ל שאין מודה מקצת הטענה חייב ליטע עד שיודה ממין הטענה.

¹¹ ואף על פי שאין אחד מהם מוחזק, מ"מ יש למוכר חזקת מרא קמא, וכרבנן דסומכוס דהמוציא מחבירו עליו הראיה.

¹² ועיין בנו"כ אי הוי שבועת מודה במקצת

¹³ שאין נשבעין על הקרקעות כי אם שבועת היסת, ואם המוכר אינו יודע ישבע שאינו יודע, כבכל שבועת היסת.

¹⁴ שו"ע ונו"כ שם ב

¹⁵ הרמ"א שם

¹⁶ שו"ע כדעת הרמב"ם

¹⁷ שו"ע שם סעיף א, דחזקת ממון עדיף מחזקת מרא קמא, וכתב הקצה"ח שמדברי התוס' בסוגיא משמע דדוקא כשטען ברי, אבל כשלוקח טוען שמא לא מהני ליה חזקתו מספק, דקיי"ל גודרות אין להם חזקה

¹⁸ שו"ע שם ג, דשתיקה כהודאה, ובנה"מ שם הביא בשם הש"מ שמסתפק בשתק ולבסוף צוח.

¹⁹ שו"ע ונו"כ פח ז וסמ"ע דם י

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

כיצד, תבעו כור חטים והודה לו בלתך שעורים, או שמענו כור תבואה והודה בלתך קטנית פטור²⁰, שההודאה אינה ממיין הטענה דשעורין לאו חטין הן וקטנית לאו בכלל תבואה הן לפיכך פטור²¹, דעל מה שמענו לא הודה לו כלום והו"ל גביה כמו כופר בכל, ועל מה שהודה לו לא טענו ושמא זה מחל לו עליו ואנן למה נחייבנו שבועה.

אבל אם תבעו בכור פירות והודה לו בלתך קטנית חייב שהקטנית בכלל פירות הן, וכן אם תבעו כור תבואה והודה לו בלתך שעורין חייב שהשעורין בכלל תבואה הן²², וכן כל חמשת המינין בכלל תבואה הן. ויתבאר עוד להלן עמוד ב'.

ו. ועוד הילך הוא

כבר התבאר לעיל דף ד: שמודה מקצת שאמרנו²³ שחייב שבועה מן התורה (לעיל דף ג.) אינו אלא שאומר מקצת אני חייב לו, ואשלם לו ומקצת אינני חייב לו, אבל אם אמר לו בפני הדיינים על אותו המקצת שמודה לו הילך זה המקצת שאני מודה בו, הרי הוא על השאר כופר בכל²⁴, ופטור משבועת התורה. ואפילו הודה קודם שאמר הילך, כל שאמר הילך תוך כדי דיבור להודאתו²⁵, נפטר משבועה, אבל הו"ל הטילו עליו שבועה והיא הנקרא שבועת היסת, כלומר חכמים הסיתו הדיינים להשביעו אולי יודה.

²⁰ נקט קטנית ולא שעורים דהוי מין טענה בתובעו תבואה, אבל בתובעו חטין אפילו שעורים לא הוי מין טענה כמבואר לקמן, אבל קטניות אפילו בתבואה לא הוי ממיין טענה משום דאין בלשון אדם קטנית בכלל תבואה. אורים שם יא

²¹ ויין והומין יין מין אחד הם לענין הודאה, כן הוא בפירוש רשב"ם [ב"ב] פרק המוכר את הספינה דף (פ"ה) [פ"ד] ריש ע"ב [ד"ה מין] ש"ך שם ז

²² . וכתב נמוקי יוסף סוף המניה [ב"ק י"ז ע"א מדפי הרי"ף], ה"ה אם תבעו כור סתם ואמר איני יודע אם קטנית אם חטין אם שעורים. סמ"ע שם יג

²³ שו"ע ונו"כ עה ו, ופז א

²⁴ בסמ"ע ס"ק ח כתב דכיון דנתן לו מיד מה שמודה לו (כו') הוה ליה על הנשאר כופר בכל, וכתב הש"ך ב ואין לשון זה מדוקדק, דהא הטור [סעיף ד'] והמחבר נקטו מוכן בידו בפני בית דין ליתנו לו כו', משמע שעדיין לא נתנו לו אלא שהוא מוכן בידו ליתנו לו. ועיי"ש השו"כ בן מראשונים וכתב שדברי הסמ"ע לאו דוקא.

²⁵ חי' הרי"מ חו"מ סי' פח ס"ק יט ד"ה אמנם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ואינו נקרא הילך אלא אם כן יהא המקצת שהוא מודה לו מוכן ומזומן בידו כשיאמר הילך ונותנו לו מיד בפני הבי"ד, אבל אם אמר הרי הוא בביתי ואתננו לך לא²⁶, ואפילו אם יתן לו משכון על מה שמודה בו אינו נחשב הילך²⁷, שאין נקרא הילך אלא מה שהוא פרעון גמור וזה איננו פרעון אלא אשתמוטי קמישתמיט, אולם אם יש לו רשות למכור את המשכון מיד ושיפרע ממנו בלא רשות ב"ד ואדם בעולם, וללא שומא, נחשב הילך. ויש אומרים שמשכון בכל מקרהחשוב הילך, ואפילו שטר כגון שאמר לו על המקצת שמודה בו הרי לך שטר עליו²⁸, הוי הילך נחשב פרעון.

²⁶ ודוקא במלוה, אבל בפקדון כל היכא דמודה ליה אף על פי שאינו מזומן בידו ועומד באגם הוי ליה הילך, דכל היכא דאיתיה ברשותא דמריה איתיה, כ"כ הר"ן ריש פרק שבועת הדיינים [שבועות י"ז ע"ב מדפי הרי"ף], וכ"כ בעל התרומות שער ז' חלק ב' [ס"ד] בשם הר"ז [ע"יין שיטמ"ק כ"מ צ"ח ע"ב], וכ"כ הרב המגיד סוף פ"ג מהלכות טוען וסוף פ"ו מהלכות שאלה בשם הרמב"ן [ב"מ ד' ע"א ד"ה והילך] והרשב"א [שם ד"ה הילך], וכן פסק הנ"י ריש פ"ק דמציעא [ב' ע"א מדפי הרי"ף], וכן הוא בחידושי הריטב"א ריש מציעא דף קפ"א ע"ג [ד' ע"א ד"ה אלא כי איתמר], וכן נראה עיקר בש"ס ריש פ"ק דמציעא [ה' ע"א] גבי ת"ש דתני רמי בר המא כו', וע"ש בתוס' [ד"ה שומר] ודוק. ומשמע מדברי הפוסקים הנ"ל דה"ה אם הפקדון הוא בביתו של נפקד, דהא טעמא הוא דכל היכא דאיתיה ברשותא דמריה איתיה, שוב מצאתי כדברי להדיא ברבינו ירוחם נתיב ג' ח"ב וז"ל, פירש"י [ב"מ ד' ע"א ד"ה והילך] הילך והינם בביתי, ושאר מפרשים אמרו כי אינו הילך אלא כשנותן מיד בב"ד, אבל בפקדון כשאומר הנם בביתי די, כי כל פקדון ברשותא דמריה איתיה וכן נראה עיקר, וכן הדין אם עומדת באגם, עכ"ל. ש"ך שם ג

²⁷ כיון דהמשכון לא ישאר בידו אלא היום או מחר יפרנו, ה"ל כהודאה דעלמא דג"כ היום או מחר ישלם לו. ומשום הכי כתב הריב"ש [סי' שצ"ו] שאם נתן לו רשות למכור המשכון מיד וילקח ממנו דמי הודאתו, ה"ל כאילו נתן לו המעות מיד, ועיין ד"מ [סעיף ד']. סמ"ע ט ש"ך ד

²⁸ היינו מדמצינו בגמרא פ"ק דב"מ [ד' ע"ב] בתבעו בשטר שכתוב בו שחייב לו סלעין או דינרין סתם, ומלוה תובעו ה' ולוה אינו מודה לו אלא ב', דאין לו דין מודה מקצת, כיון דהודאתו כתובה בשטר שביד המלוה דאין סלעין פחות משנים, ונכסי לוח משועבדים למה שכתוב בשטר, משום הכי מחשב השטר הילך. ומיניה יש ללמוד דה"ה אם תבעו בעל פה במנה וזה הודה לו [כו'] [בנ"י] ומסר לו מיד שטר באחריות נכסים ליתן לו ג', דג"כ דין הילך יש לו, ומשום הכי סתמו הטור ומור"ם וכתבו דאפילו שטר הוי הילך, דמשמע שנותן עתה שטר בשעת הודאה דומיא דנתן לו משכון דמיירי מיניה. ועיין בעיר שושן [סוף סעיף א'] דמסיק וכתב על זה ז"ל, ולא מסתבר לי דשטר יהא נקרא הילך, דקשה להוציא אפילו בשטר, נ"ל, עכ"ל. ודבריו תמוהין, דהא כבר כתבתי ראייה מגמרא דשטר חשוב הילך. וסברא קמייתא החולקת וס"ל דאפילו משכון לא מיקרי הילך, צ"ל דס"ל דשאני שטר הנ"ל דהיה כבר ביד המלוה שעיקר סמיכתו מתחילה היתה עליו, משום הכי גם עתה יסמוך עליו במה שכתוב בו והוא מודה לו, משא"כ זה שבא ליתן לו עכשיו משכון או שטר שלא היתה עליו סמיכתו מתחילה. והוא טעם נכון לחלק ביניהם, אבל מ"מ אין מקום לתמיהתו דעיר שושן על מאן דסבירא ליה דיש לו דין הילך, וק"ל. סמ"ע שם י, ועיין בש"ך ו שדחה שהכא אין שעבוד קרקעות

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ודוקא כשאמר הילך משום שהוא רוצה לשלם, אבל אם היה נראה לדיינים שאמר הילך כמערים, כדי להיפטר משבועה, אינו נפטר בכך²⁹.

ז. אין נשבעין על העבדים

כבר התבאר לעיל דף נו: שאלו דברים³⁰ שאין נשבעין עליהם. מן התורה, קרקעות אפילו של חו"ל³¹, ועבדים, ושטרות, והקדשות, וכן נכסי עובדי כוכבים, לא שנא מודה מקצת, לא שנא כופר בכל ועד אחד מכחישו, לא שנא שבועת השומרים. אבל שבועת היסת, נשבעין אפילו על דברים אלו. וכן ע"י גלגול נשבעין עליהם. והקדשות שאמרו, דוקא הקדש גבוה, אבל הקדש לעניים או לבית הכנסת או לספר תורה וכיוצא בזה, נשבעין עליהם כמו שנשבעין על נכסי הדיוט.

דף ק:

ח. זוקקין הנכסים שאין להן אחריות את הנכסים שיש להן

אחריות לישבע עליהן

כבר התבאר לעיל דף ד: שאם טענו כלים³² וקרקעות בין שהודה בכל הכלים וכפר בכל הקרקעות, בין שהודה בכל הקרקעות וכפר בכל הכלים, בין שהודה במקצת קרקעות וכפר בכל הכלים, פטור משבועת התורה, שהרי השבועה על ידי הקרקעות שכופר או שמודה באה³³, ואין חיוב שבועה

²⁹ טוש"ע חו"מ פז נ. ועי' ב"י שם, ועי' ש"ך שם סי' כד ס"ק א, שאם עשה כן משום שאינו רוצה להישבע אפי' באמת, פטור,

³⁰ שו"ע ונו"כ צה א

³¹ לאפוקי מדעת הגאונים (הו"ד בטור סעיף ד) דסברי הואיל ולענין שדה חרם אין להם דין קרקעות הוא הדין לענין שבועה ואונאה, קמ"ל דלא, דהא לאו מטלטלין נינהו. אורים ב

³² שו"ע ונו"כ שם ה

³³ ואירי שהקרקע אינה בעין כדלקמן סעיף ו', דאל"כ בלא"ה הא הו"ל הילך. אורים שם כה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

דאורייתא על הקרקעות א"כ תהיה הכפירה וההודאה במטלטלין³⁴ שגופן ממוזן³⁵, אלא נשבע היסת ונפטר.

אבל אם כפר בכל הקרקעות והודה במקצת כלים וכפר במקצתן, חייב לישבע שבועת התורה על הכלים, שהודה בהם עצמם במקצת, ומגלגלים עליו לישבע גם על הקרקעות³⁶, כמו שהתבאר בקידושין דף כו. וכן הדין בטענו כלים ועבדים או כלים ושטרות.

ט. טענו חטים והודה שעורים פטור

כבר התבאר מסכת ב"ק דף לה: שאם תבעו על דבר אחד והודה לו במין אחר אין ההודאה ממין הטענה ואינו חייב שבועת מודה במקצת³⁷, ופטור מלשלם אף על מה שהודה.

כגון שטענו שחייב לו חטין והודה לו בשעורין, נשבע היסת על החטין ופטור אף מדמי שעורין. וצריך לישבע היסת. וי"א³⁸ שזהו רק אם אומר משטה הייתי בכך ואיני חייב לך כלום. אך אם עומד בהודאתו חייב בדמי שעורים.

יש מי שאומר³⁹ שהטעם משום דחשיב כאילו הודה לו התובע שאינו חייב לו שעורים, ולפיכך אפילו יש עדים על השעורים, פטור⁴⁰, דהודאת בעל דין

³⁴ עיין קצוה"ח ז שכתב נסתפקתי היכא שתובעו קרקע שיושב בה כמה שנים ובא עליו בטענה שיושב בה בגולנות ותובע הקרקע וגם הפירות שאכל כמה שנים והביא עד אחד כדבריו, וזה משיב להד"מ, מי אמרינן כיון דהעד מעיד על הקרקע ועל הפירות א"כ צריך לישבע שבועת התורה על הפירות וזוקקין את הקרקע לישבע, או נימא כיון דאין הכחשה בפירות דהא זה מודה שאכלם אלא הכחשה בגוף הקרקע למי הוא וכיון דעד אחד בקרקע לאו כלום הוא לית ביה שבועת התורה. ועיי"ש מה שהאריך

³⁵ סמ"ע יט

³⁶ נראה אף לשיטת הש"ך וסייעתו בסי' שפ"ו (סק"א) דשורף שטרות אינו חייב לשלם אלא מדרבנן דדיני הגרמי אינו אלא מדרבנן, מ"מ ע"י גלגול חייב שבועה דאורייתא כיון דאי איתא לשטרא בעינא מחויב להחזירו לו מדאורייתא חייב ג"כ שבועה זו ע"י גלגול מדאורייתא, וכן מוכח מהתוס' ר"פ מרובה (סב, ב) ד"ה יצאו קרקעות וד"ה יצאו שטרות ע"ש. שער משפט ז.

³⁷ שו"ע ונו"כ פח יב

³⁸ דעת הש"ך לפסוק כדעת הרמ"ה ועיין אורים יט שכתב דאין לזוז מדברי מחבר בכל אופן.

³⁹ דעת המחבר שם

⁴⁰ קשה לי על המחבר, שבשני שורים שהזיקו פסק בהרמב"ם ביש עדים חייב, וחשיב מודה במקצת כדלעיל ולא הביא שם חולק. ואפשר ס"ל דדוקא התם חייב כשיש עדים, משום דהעדים אינם יודעים איזה הזיק, א"כ אינם מכחישים אותו, והוה ליה כטענו חטים ועדים מעידים שיש לו חטים או שעורים, דמחויב לשלם לו עכ"פ

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

כמאה עדים דמי. ויש מי שאומר הטעם שכיון שתובעו חטיין ולא שעורין ודאי מחל לו על השעורים⁴¹, ולפיכך אפילו אם יביא עדים על השעורים פטור, ואפילו הנתבע עצמו שיודע שחייב לו השעורים פטור לשלם לו השעורים שהרי מחל לו בפנינו. וי"א⁴² שאין הטעם משום מחילה ואם יודע הנתבע שחייב לו שעורים גזלן הוא אם אינו משלם לו אלא שהב"ד אינם יכולין להוציא מידו.

ויש מי שאומר שדוקא כשאמר לו הלוייך חטיין ביום פלוני ובשעה פלונית והלה אומר באותו פעם שעורים היו שהלוייני, אז הוא פטור שודאי מחלו לו, אבל אם אינו טוען כן בודאי חייב לשלם לו השעורים שמודה בהן⁴³.

ויש מי שאומר⁴⁴ שאם הם בזמנים מתחלפין, כגון שהתובע תובע שהלוהו חטים בניסן והנתבע משיב שהלוהו שעורים בתשרי ואח"כ השיב התובע שהוא תובע החטים של ניסן, ודאי מחילה היא ואפילו עדים אינם מחייבים. ואם הם בזמן אחד, שהתובע אומר חטיין היו והנתבע אומר שעורין היו, בזה לא שייך מחילה כיון שדעתו להרויח רק טעם הודאה, בהלואה או פקדון חייב ליתן שעורים ממה נפשך, רק אינו יכול לתבוע גוף השעורים, וכן אם השעורים שוים יותר מהחטים א"צ ליתן רק הפחות. וזה דוקא כשאין חוזר מהודאת השעורין, אבל כשחוזר מהודאת השעורים א"צ ליתן אפילו שעורים, שיכול לטעון משטח כיון שהודה בשעורים במה שלא תבעו בהם⁴⁵.

שעורים, שהרי התובע אומר אני אומר שהעדים מעידים על חטים כדברי, ואם אתה אומר שמעידים על שעורים תן לי לכל הפחות שעורים, אבל הכא כיון דהוי כאילו הודה שלא הלוה לו שעורים והודאתו השובה יותר מק' עדים, א"כ מה שמעידים העדים שהלוה לו שעורים בטל הוא, כיון שמכחיש את העדים, דאדם נאמן על עצמו יותר מק' עדים. ש"ך שם טו. ועיין ביאורים [סק"ג] דהעיקר דבחטיין ושעורין שהן בשעה אחת שזה אומר חטיין וזה אומר שעורין היו, וכמ"ש בסימן ת' בזה אומר גדול וזה אומר קטן דהוא מטעם הודאה ולא מטעם מחילה וכמ"ש בסמוך [סק"ה], מהני עדים, דהודאה שאינה ברורה היא, כמבואר בסימן קל"ח סעיף ו' [בהג"ה] דשם ג"כ משום הודאה הוא ומהני עדים. משא"כ כשהחטים ושעורים הן בזמנים מתחלפין דהוא מטעם מחילה, לא מהני עדים, וזה ברור. נתיב"מ שם ד

⁴¹ שלפי דברי התובע והודאת הנתבע תולים אנו שודאי יש לו אצלו שניהם, ואמרינן כיון שאינו תובעו אלא חטיין ודאי מחל לו על השעורים

⁴² ש"ך שם

⁴³ שכשארם תובע להכירו בתביעה אחת לא אמרינן מפני זה שמחל לו על שאר התביעות, אלא דוקא בכה"ג שהלוהו בפעם אחת ב' דברים ותובעו בעד אחד אמרינן ודאי מחל לו על השני.

⁴⁴ נתיבות המשפט [חדושים] ה וביאורים [סק"ג]

⁴⁵ וגבי שור תם דליכא שיעבוד נכסי אין הבית דין יכולין להזדקק להשני ופטור

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

וכל זה היינו כשתבעו התובע ברי חטים, אבל אי טענו שמא, חייב לשלם לו שעורים לכו"ע, ולא שייך לומר כאן שהודה לו התובע או מחל לו או שהשטה בו הנתבע⁴⁶.

י. גזל בהמה והזקינה ... משלם כשעת הגזילה ... בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך

כבר התבאר במסכת ב"ק דף צה: שאם גזל בהמה והזקינה⁴⁷ אצלו הרי נפחתה אצלו פחת שאינו חוזר לקדמותו, שהרי לא תוכל לחזור להיות ילדה, ויש בה שינוי הניכר, והרי זה כמו שגזל כלי ושברו, ומשלם כשעת הגזילה.

גזל עבד והזקין אומר לו הרי שלך לפניך, ומחזיר אותו בעצמו ונפטר, שעבדי כמקרקעי⁴⁸ דמי⁴⁹ ואם כן בכל מקום שהוא, ברשותו דמריה קיים, שקרקע אינה נגזלת וברשות דמריה הזקין, לפיכך אומר לו הרי שלך לפניך.

יא. המחליף פרה בחמור וילדה זכר המזכר שפחתו וילדה זה אומר ברשותי ילדה והלה שותק זכה בה זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע יחלוקו זה אומר ברשותי וזה אומר ברשותי ישבע המזכר שברשותו ילדה

⁴⁶ וכ"כ הנמוקי יוסף סוף פרק המניה [י"ז ע"א מדפי הרי"ף] ומביאו ב"י [סעיף י"ד], והוא מוכרח בש"ס [שם ל"ה ע"ב] גבי הא דקאמר התם, אלא דאמר ניזק שמא ומזיק ברי, ע"ש ש"ך שם יג

⁴⁷ שו"ע ונו"כ שסה א

⁴⁸ אף על גב דלגבי בהמה וזקינה אמרינן שמשלם כשעת הגזילה, לא דמי, בהמה מטלטלין היא וקנאה הגזלן וברשות דגזלן הזקינה לפיכך משלם כשעת הגזילה.

⁴⁹ שהוקשו לקרקעות בודתנחלתם אותם וגוי [ויקרא כה, מו], לבוש וסמ"ע שם ג ועיין ש"ך שם ב שהאריך להוכיח כן ומה שלדיני שיעבוד לחוב לא השיב כקרקע היינו משום דבעל חוב לא סמכי דעתיה אעבד ועי"ש ג שמה"ט דאפילו אם נשרף העבד פטור הגזלן כמו בקרקע ועי"ש שהביא מח' ראשונים אי נקנה ביאוש. ועי"ש נתי"מ א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

כבר התבאר במסכת ב"ק דף צו: שאם עשה קנין בפרה מעוברת⁵⁰ או בשפחה מעוברת⁵¹, ולא נודע אם ילדה קודם הקנין והולד של מוכר, או לאחר הקנין והולד של לוקח⁵², אם הפרה ברשות מוכר⁵³, אין הלוקח יכול להוציא ממנו, אפילו טוען ברי והמוכר טוען שמא, אא"כ יביא הלוקח ראיה בעדים שלאחר מכירה ילדה, ויש אומרים שאם הלוקח טוען ברי והמוכר שמא צריך המוכר לישבע⁵⁴.

היתה הפרה עומדת באגם, או ברשות שאינה של שניהם, בין כששניהם טוענים ברי, ובין כשהלוקח טוען ברי והמוכר שמא, על הלוקח להביא ראיה שברשותו ילדה⁵⁵, ואם לא הביא ראיה צריך המוכר לישבע, אלא שבודל פרה נשבע שבועה חמורה בנקיטת הפיץ⁵⁶, אבל בשפחה שדינה כקרקע נשבע שבועת היסת⁵⁷.

⁵⁰ שו"ע ונו"כ רכג א

⁵¹ ע"י ב"מ ריש סימן רכג ובאהרונים שם דאיירי שמכר לו פרה זו או שפחה זו, והיתה מעוברת, שאם ילדה קודם הקנין אין הלוקח זוכה בולד, ואם ילדה לאחר הקנין, זוכה הלוקח, ע"י סימן רכ סעיף י ובמ"ש בזה בפרק יד, וע"י מחנ"א דיני דשלב"ל סימן ו. ואיירי בקנין שעשו בפרה ואין הפרה בפניהם, כגון בחליפין שוה בשוה, כמבואר בשו"ע שם שהחליף פרה בחמור, או קנין כסף בשפחה (שאם הפרה בפניהם או שעשו הקנין בגוף הפרה, הרי יודעים אימתי ילדה, וע"י ט"ז שהקשה דיתכן שבאמת יודעים ומכחישים זה את זה בברי וברי, וע"י נה"מ. ונראה פשוט דמצי לאוקמא גם בקנין סודר שמועיל גם בפרה וגם בשפחה, אלא אורחא דמילתא נקמ. ⁵² בב"מ דף ק כתבו בראשונים, שבברי וברי או ברי ושמא, אף על גב דקיימא באגם ובסמטא, מוקמינן לה אחזקת מרא קמא. וכתבו הראשונים דלא קיי"ל כסומכוס, אלא כרבנן דאמרי המוציא מחבירו עליו הראיה, ולפי זה יש נ"מ ברשות דמאן קיימא, ואפילו עומדת באגם דליכא מוחזק השתא, מ"מ אזלינן בתר חזקת מרא קמא.

⁵³ לכאורה עיקר החזקה היא לגבי הולד שעל זה אנו דנים, אלא שדרך הולד להיות עם הפרה ולכן נקט חזקה גבי פרה.

⁵⁴ סמ"ע שם סק"א בדעת הרמב"ם, ומיישב בזה מ"ש ואם לא הביא ראיה, דקאי על תרי בבא דרישא, וצ"ע דפשיטא שאם טוען איני יודע אינו יכול לישבע בנקיטת הפיץ, וגם לא מצינו שלהוציא ממוחזק ממש וגם חזקת מרא קמא שיתחייב שבועה בנקיטת הפיץ, וע"כ צריך לומר דלאו בחדא מחתא קאמר, וא"כ מנין לו לדייק דקאי על עומדת ברשות מוכר כלל, וע"י ט"ז מה שהשיג על הסמ"ע, וע"י עוד להלן בדין שבועה זו. ⁵⁵ ואף על פי שאין אחד מהם מוחזק, מ"מ יש למוכר חזקת מרא קמא, וכרבנן דסומכוס דהמוציא מחבירו עליו הראיה.

⁵⁶ ועיין בנו"כ אי הוי שבועת מודה במקצת

⁵⁷ שאין נשבעין על הקרקעות כי אם שבועת היסת, ואם המוכר אינו יודע ישבע שאינו יודע, כבכל שבועת היסת.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

אם גם הלוקח טוען שמא, על הלוקח להביא ראיה⁵⁸, ויש אומרים⁵⁹ שא"צ המוכר לישבע, ויש אומרים⁶⁰ דבשמא ושמא ועומדת באגם חולקים ביניהם.

היה הלוקח מוחזק בולד, על המוכר להביא ראיה⁶¹.

היה אחד מהם טוען ברי והשני שותק, זכה הטוען ברי בולד⁶².

יב. שכל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין

עוד התבאר שם כל הנשבעין⁶³ שבתורה⁶⁴ נשבעין ולא משלמין אלא נשבעין להפטר, וילפינן לה מקרא (שמות כב פסוק י) דכתיב שְׁבַעַת ה' תְּהִיָּה בֵּין שְׁנֵיהֶם וְגו' וְלִקְחָ בְּעַלְיוֹ וְלֹא יִשְׁלַם לּוֹמֵר עַל כָּל הַנִּשְׁבָּעִין שְׁבַעַת ה' תְּהִיָּה בֵּין שְׁנֵיהֶם וְכֵן כָּל לְשֵׁלֶם הוּא נִשְׁבַּע, דהכי משמע קרא שבועת ה' תהיה בין שניהם וכן כל מקום שיש כפירה ולא ירצה לשלם הנתבע יקה בעליו ממנו את השבועה ולא ישלם, רצה לומר כלומר אותו הנתבע שלא ישלם חייב לישבע ולא התובע.

אבל חכמים תקנו בקצת תביעות שיהיו נשבעין ונוטלין כמו שיתבאר טעמא בכל אחד, ואלו הן, השכיר, והנגזל, והנחבל, והחנוני על פנקסו, ושכנגדו חשוד על השבועה.

**יג. יש דברים שהם כקרקע ואינן כקרקע ... עשר גפנים
טעונות מסרתי לך והלה אומר אינן אלא חמש ר"מ מחייב
... ענבים העומדות ליבצר ... כבצורות דמיין**

⁵⁸ שו"ע ונו"כ שם ב

⁵⁹ הרמ"א שם

⁶⁰ שו"ע כדעת הרמב"ם

⁶¹ שו"ע שם סעיף א, דחזקת ממון עדיף מחזקת מרא קמא, וכתב הקצה"ח שמדברי התוס' בסוגיא משמע דדוקא כשטען ברי, אבל כשלוקח טוען שמא לא מהני ליה חזקתו מספק, דקיי"ל גודרות אין להם חזקה

⁶² שו"ע שם ג, דשתיקה כהודאה, ובנה"מ שם הביא בשם הש"מ שמסתפק בשתק ולבסוף צוח.

⁶³ שו"ע ונו"כ פט א

⁶⁴ ג' שבועות מצינו שחייבה התורה לג' ענינים. הא', למודה מקצת, הב', כנגד עד אחד שמעיד נגדו, הג', שבועת שומריין. ובשלתן הנתבע נשבע להתובע ונפטר. וזולת ג' מיני שבועות הנ"ל לא מצינו שבועה שחייבה התורה, אלא שחכמי המשנה תיקנו בקצת ענינים שבועה, ותקנתן היתה שישבע התובע ויטול. סמ"ע שם א

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

כבר התבאר במסכת גיטין דף לט. שהתובע את חבירו וטענותיו הם בדבר המחובר⁶⁵ לקרקע שעדיין צריך לקרקע הרי הוא כקרקע, ואם אינו צריך לקרקע כגון ענבים העומדות ליבצר⁶⁶, אינו כקרקע.

לפיכך עשר גפנים טעונות, שבצר ראובן ה' מהם, וה' מהם עדיין טעונות, ושמעון טוענו ואומר עשר גפנים אלו יש לי בידך, והענבים שבצרת מחמש מהם גם הם שלי היו, וראובן אומר ה' בצורות אלו מסרת בידי, וטעונות היו ובצרתים ואשלם לך, וה' טעונות אלו לא היו דברים מעולם⁶⁷, ושלי היו מעולם, אם הם עומדות ליבצר שאינם צריכים עוד לקרקע, הרי הוא מודה מקצת מטלטלין, וכופר במקצת מטלטלין⁶⁸. ולהלן יבואר שי"א שרק לענין בעל חוב הרי הם כמטלטלין. ואם לא היו עומדות ליבצר, הרי כופר בקרקע⁶⁹, ומודה במטלטלין ואינו חייב שבועת מודה במקצת.

כשאומר לו י' גפנים טעונות מסרתי לך והלה אומר לא היו אלא ה', וכן שטענו תבואה יבשה העומדת ליקצר והודה לו במקצת וכפר לו במקצת, י"א⁷⁰ שהרי זה נשבע עליה כשאר מטלטלין, והוא שאינם צריכים כלל לקרקע, שכל העומד ליבצר כבצור דמי, אבל אם הם צריכים לקרקע הרי הם כקרקע לכל דבר. ויש אומרים שאפילו עומדות

⁶⁵ שו"ע ונו"כ הו"מ צה ב

⁶⁶ כתב הסמ"ע (סק"י) דכתב בדרישה (סעיף ה) דר' מאיר (שבועות מב ב) ס"ל אפילו צריכה קצת לקרקע הו"ל כמו שאינם צריכים לקרקע. ומשמעות הגמרא דסנהדרין (טו א) ובגיטין (לט א) דמיירי דאי עומדים עוד בקרקע מכחשי, אבל אי משבחי כשעומדים עוד בקרקע לא הוי כבצור לכו"ע לא משמע כן. ודוחק לומר כמש"ב הר"ן (שבועות כד א) הואיל ולבסוף כשיהיה נגמרים מכחשי, אף עכשיו דלא מכחשי מ"מ הו"ל כבצור, דמה בכך סוף כל סוף עכשיו משבחי, ולכן ברור דר' מאיר מיירי דאין צריך לקרקע כלל. אורים יג

⁶⁷ בר"ן מתחילה [כתב] דמיירי שכבר בצר כל הענבים והתובע אומר שלם לי דמיהן והנתבע מודה לו במקצת ורוצה לשלם לו ובמותר כופר, ואפ"ה אם טענו שהפקיד בידו ענבים שהיו צריכים לקרקע עדיין הוה ליה כתובעו קרקע וא"צ לו לישבע שבועה דאורייתא, וכתב דאע"ג דבשעת התביעה כבר בצרן והטענה היא בדמיהן ואין כאן שבועת קרקע אלא שבועת מטלטלין, מ"מ כיון דעיקר הפקדון הוי במחובר לקרקע הרי הוא כתובע קרקע. ומסיק דהרשב"א חולק על סברא זו ומוקי לה בתבעו הענבים כו', כמו שנכתב כאן שחלקם לא בצר. וגם הראב"ד [פ"ה מטוען ה"ב] סבירא ליה כהרשב"א וכמו שכתבו הטור ומור"ם בסמוך בסוף הסימן. סמ"ע יא

⁶⁸ כיון דקי"ל כל העומד ליבצר כבצור דמי והענבים שבחמשה הטעונות חשובות כמטלטלין, הרי הוא מודה מקצת מטלטלין וכופר במקצת מטלטלין, שהרי הוא מודה בחמש שבצרן ואכלן ורוצה לשלם אותם וזה אינו הילך, וכופר בענבים שעודם טעונות ומשום שהם כבצורות דמיין נשבע עליהם, דאי לאו כבצורות דמיין הוה קרקע והוה ליה מודה מקצת במטלטלין וכופר בקרקעות ולא היה צריך לישבע,

⁶⁹ דאע"ג דההודאה היא בדבר המטלטל, מ"מ הכפירה היא בדבר הצריך לקרקע דהוא כקרקע ואין נשבעין על כפירת קרקעות. סמ"ע שם יד

⁷⁰ דעתהמהבר שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטלי 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ליבצר וחשובין כמטלטלין, לאו מודה מקצת הוא אלא הילך מיקרי שהרי עומדות לפניו בקרקע, וכן עיקר⁷¹.

וכשאומר לו עשרה⁷² ענבים מסרתי לך ובצרת ושלם כולם, והוא אמר שלא נמסר לו ולא בצר רק חמשה, י"א שהואיל ומסתעף מקרקע אף שעכשיו כל התביעה בבית דין הוא ממון גמור מ"מ מתחילה בעת נתינה היה קרקע ואינו נשבע. וי"א⁷³ שעכשיו הוא תביעת ממון והו"ל מטלטלין, ונשבע.

י"א⁷⁴ שכל העומד ליבצר כבצור דמי ואינו כקרקע רק לענין כפירה והודאה במקצת, אבל לענין חיוב שומרים ושבועת שומרים ואפילו טענת מודה במקצת בשומרים הוא כקרקע. וי"א⁷⁵ שאינו כקרקע אף לשאר דברים. וי"א⁷⁶ שהרי הם כקרקע לכל דבר

⁷¹ ש"ך י

⁷² רמ"א שם ואורים טו

⁷³ עיין תומים טז

⁷⁴ נתי"מ ב, ועיין תומים (סק"ג) דבררתי הך כפירה והודאה פירושו דתבעו הלויתי לך עשרה גפנים, והלה אומר רק חמשה, או מכרתי לך עשרה, והלה אומר חמשה, וזהו ענין כפירה והודאה, אבל תבעו עשרה גפנים מסרתי לך לשמור והלה אומר רק חמש, בזה ס"ל לרמב"ם (פ"ה מטו"ג ה"ד) שהוא דברי מחבר דהו"ל כמחובר ואין נשבעין, ע"ש באריכות. ועיין שם דהעליתי דהרא"ש הולק וס"ל איפכא, לענין שבועה וכפל הואיל ולא דמי לכסף וכלים הו"ל כקרקע דאין נשבעין עליהם כלל, ומצי המוחזק לומר קים ליה כהרא"ש וראב"ד. אורים יד ועיין קצוה"ח ד שם דהרמב"ם לשיטתו דסובר דשומרין בעי משיכה וכמ"ש בפ"ב משכירות (ה"ח), א"כ בענבים העומדים ליבצר אי אפשר במשיכה כיון דמחובר הוא, וקנין חזקה לא מהני ביה כיון דהוי כמטלטלין לא מיקני בחזקה, וע"כ לא משכחת אלא בתורת אגב דא"צ לקרקע כלל דנקנין אגב קרקע כשאר מטלטלין ע"ש במגיד משנה, וכיון דבקרקע לא נתחייב בשמירה גם במטלטלין שעליה לא נתחייב, וא"כ הכא נמי לא נתחייב במטלטלין שעליה כיון דאינו אלא אגב קרקע ודו"ק.

⁷⁵ סמ"ע שם יא דרישה ה

⁷⁶ דעת הש"ך שם ס"ק ט דלעולם אינו נשבע עליהן דדין קרקע יש להן, דהרמב"ם בפירוש המשנה פרק שבועות הדיינים (מ"ו) שכתב שם וז"ל, מחלוקת חכמים ור' מאיר היא בענבים העומדים ליבצר והלכה כחכמים, ולא כמו הראב"ד והרב המגיד והגהות מיימוני [אות ד'] פ"ה מהלכות טוען [ה"ד] שהבינו מדעת הרמב"ם שם שפסק כר' מאיר, וגם בש"ס מפרש פלוגתיהו במאי פליגי, משמע דקי"ל כחכמים, וכדקי"ל בכל דוכתא יחיד ורבים הלכה כרבים, ובפרט דתנן במתניתין להדיא ר' מאיר אומר כו' ואין חכמים מודים לו (כו'), כיצד [כו'] וחכמים אומרים כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע, רק הרמב"ם חילק בין שומרים לשאר דברים כנזכר ובהו אינו נראה. הדין, דלא מסתבר לחלק בכך, ועוד, דא"כ הו"ל למתניתין לפרושי, ועוד, דא"כ ל"ל למתניתין למודה מקצת, אלא משמע דלחכמים בכל מילי המחובר לקרקע כקרקע דמי, וכן נראה מדברי רב האי גאון בספר משפטי שבועות שם דבכל ענין אין נשבעין על פירות המחברים לקרקע אלא נראה דוקא גבי בעל חוב ומזוני וכהאי גוונא דאין גובים ממטלטלים משום דלא סמכא דעתיהו עליהו וכדאיתא בפרק מציאת האשה [כתובות ס"ז ע"א] ושאר דוכתי טובי, והנך נמי מעיקרא לא סמכא דעתיהו אפירות שיהיו ביד יתמי לגדור בשעה שיבואו לגבות, אבל בעלמא בכל דוכתי כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע, כן נראה לי וכן כתב בהגהות אשר"י פרק השואל [סי' י"ט] וכן נראה דעת הראב"ד בהשגות שכתב בפ"ה מהלכות טוען [ה"ד] וז"ל, ולפעדינ' טעם נכון וכמו שכתבתי, דבעל חוב שאני דלא סמכא דעתיה כלל כיון דברשות יתמי נינהו ועומדים לגדור וכל אימת דבעי גדרי להו כגדור דמי, דמימר קאמר אי תבענא להו לדינא גדרי להו. ואפשר גם התוספות והגהות אשרי והראב"ד כיונו לזה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

מלבד לענין גביית בעל חוב וגביית מזונות שהעומדים ליבצר כמטלטלין ואין גובים כיון שלא סמכה דעתם עליהם, שהרי כשיתבע ילכו ויבצרו אותם.

נחלקו הפוסקים⁷⁷ במחובר לקרקע אבל אין צריך לקרקע כבר, כגון ענבים העומדים להבצר, אם דינם כקרקע לענין קנין.

כל הנזכר אינו אלא כשהסכסוך על ענבים, אבל על גפנים גופם לכו"ע הוי כקרקע⁷⁸.

ד. המוכר זיתיו לעצים ועשו פחות מרביעית לסאה הרי אלו של בעל הזיתים עשו רביעית לסאה זה אומר זיתי גדלו וזה אומר ארצי גדלה יחלוקו

המוכר עצי זיתיו⁷⁹ סתם שאפשר שקנאם לקוצצן לעצים מיד, ואם כן כל הפירות שיעשו הרי הן לבעל הקרקע, כמו שיתבאר, ואפשר שקנאם לקוצצם לעצים כשירצה, והרי משועבד להניחם שם וכל יניקתם בין כך הוא של הלוקח, זה אומר קרקעי גדלה וזה אומר זיתי גדלו, אם עשו זיתים רעים שאין יוצא מהם רביעית שמן לסאה חוץ מן ההוצאה הרי אלו של הלוקח, שהוא בעל הזיתים שזיתיו גדלו ואין בעל הקרקע מקפיד על יניקה מועטת כזו, ואם עשו זיתים טובים שמסאה מהם יוצא רביעית שמן מלבד ההוצאה, כח שניהם יש כאן, ויחלוקו.

טו. שטף נהר זיתיו ונתנם לתוך שדה חבירו זה אומר זיתי גדלו וזה אומר ארצי גדלה יחלוקו

⁷⁷ בשו"ע סימן קצנ סעיף א הביא דעת הרמב"ם שבאין צריך לקרקע דינם כמטלטלין, והרמ"א הביא בשם יש חולקין דעת הטור שגם בא"צ לקרקע דינם כקרקע, ועי' בסמ"ע שהאריך כאן מהא דסימן זה סעיף ב שהביא המחבר ג"כ לחלק לענין חיוב שבועה בין צריך לקרקע ובין א"צ לקרקע, ולא הגיה הרמ"א שם, ואילו בסימן שא סעיף ה לענין חיוב שומרים סתם גם המחבר שאפילו ענבים העומדים להבצר דינם כקרקע, וע"כ פירש הסמ"ע דסתם ענבים העומדים להבצר שנוכר בלשון הרמב"ם והשו"ע מיירי שצריכין קצת לקרקע, ולכן סתם המחבר בסימן שא שדינם כקרקע, אבל לענין קנין ואונאה ס"ל דאף צריכין קצת לקרקע לא הוי כקרקע, דסו"ס עומדים להבצר היום או מחר, והרמ"א סובר דאף שא"צ לקרקע כלל דינם כקרקע, והש"ך חולק, וסובר שלהרמב"ם והשו"ע אם צריך קצת לקרקע דינם כקרקע לכל מילי, וכ"כ הט"ז.

⁷⁸ ש"ך יא, אורים שם יז

⁷⁹ שו"ע ונו"כ קסח ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

שטף נהר זיתיו⁸⁰, ושתלן בתוך שדה תבירו⁸¹ ואמר הלה זיתי אני נוטל, בארץ ישראל אין שומעין לו, כמו שיתבאר להלן דף קא. בעזחי"ת.

ואם עקרן הנהר עם גושיהן בענין שראויין להתקיים על ידן, הרי הוא יונק מקרקע של שניהם מגושיו של זה ומקרקעו של זה שנשתל שם, לפיכך כל שלשה שנים הראשונים שבא לשם יחלוקו הפירות בעל השדה עם בעל הזתים, ולאחר שלשה שנים הכל לבעל השדה⁸². ויתבאר עוד להן דף קא. בעזחי"ת

טז. אי דאמר ליה קוץ לאלתר אפילו פחות מרביעית נמי לבעל הקרקע אי דאמר ליה כל אימת דבעית קוץ אפילו רביעית נמי לבעל זיתים

המוכר זיתיו⁸³ לקוצצן לעצים, אם פסק עמו שיקצצם מיד והשהו אותן, כל הפירות שיעשו הרי הן לבעל הקרקע⁸⁴, שהרי ינקו הכל ממנה ולא היה משועבד להשהותן.

⁸⁰ שו"ע ונו"כ שם.

⁸¹ ומדובר שלא נעקרו עם גוש האדמה מחוברים בו שאם נעקרו עם גוש האדמה ויכולים להתקיים כך מבואר להלן.

⁸² הטעם, דבתוך ג' שנים יכול בעל האילן לומר אילו נמעת זיתים חדשים היו פירותיהן ערלה, וע"י גוש עפר משלי נסתלק מהם הערלה, משא"כ לאחר ג' שנים יכול השני לומר אי לאו אילנך הי' נמעתי מחדש. ואין הראשון יכול לומר כמו שנהנית עמי תוך ג' שנים מחצי פירות כן אהנה עמך לאחר ג' שנים, דיאמר לו השני, אילו נמעתי חדשים, אף תוך ג' שנים שלא הייתי יכול לאכול פירותיהן, מ"מ הייתי יכול לזרוע תחתיהן, משא"כ עתה שהן גסים לא אוכל לזרוע תחתיהן. סמ"ע [סק"ג].

⁸³ שו"ע ונו"כ קסח ב

⁸⁴ ונראה פשוט דמכל מקום ההוצאה צריך להחזיר לו, דלא גרע מיורד שלא ברשות שבסי' שע"ה שצריך להחזיר לו ההוצאה על כל פנים. וכן מצאתי להדיא באסיפת זקנים לב"מ [ק ע"ב] בשם הרמ"ך שכתב וז"ל ואי אמר ליה בעידן זביני לאלתר קוץ, אפילו עשו פחות מרביעית כמה שהוא הרי הוא לבעל הקרקע ונותן לו ההוצאה מתוכו של שמן או מביתו אם רצה לסלקו במעות עיין שם, ולהכי באמת זהו הטעם של הרמב"ם דסבירא ליה שהכל לבעל הקרקע. והרשב"א השיג עליו דהא אמר ליה לוקח אני זיתי גדלו, (וצ"ל) משום דאמר ליה קוץ לאלתר הו"ל כיורד בשדה תבירו ונמעה שלא ברשות דקיימא לן שאין לו אלא ההוצאה וידו על התחתונה לכן גם כאן הכל לבעל הקרקע רק ההוצאה יחזיר לו, וזה פשוט. שושנת יעקב שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ה"ן 22887389 | וובטלי' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ואם התנה עמו לקויץ כשירצה הרי משועבד להניחם שם וכל יניקתם בין כך
הוא של הלוקח, לפיכך כל הפירות הם של לוקח אף על פי שקנאה לעצים.
וכבר התבאר הדין אם מכרם סתם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

